

El Salvador: Amerikan Kapitalizm-Emperyalizminin Bir Yüzyıllık Karabasanı

27.04.2021 • Revcom Yazıları • Yeni Komünizm

Editörün Notu: Aşağıda çevirisini aktardığımız makale revcom.us web sitesinde yayınlanmıştır. Kaynak için bkz: [El Salvador: Tormented for a Century by U.S. Capitalism-Imperialism \(revcom.us\)](#)

Çocuklarda dahil olmak üzere on binlerce göçmenin neden Orta Amerika ve Meksika'dan tehlikeli yolculuklar yaparak Amerika'ya giriş yapabilmek için binlerce kilometre yol kat ettiğini anlamak isteyen herkesin Bob Avakian'ın belirttiği şu temel hakikatle yüzleşmesi gerekmektedir:

“Şimdilerde şu gerici ahmakların şöyle dediklerini duyuyorum, “Peki Bob, bana şunun yanıtını ver. Eğer bu ülke çok berbat bir yerse, o halde niçin dünyanın her yanından insanlar buraya geliyor? Niye pek çok kişi gelmeye çalışıyor da, gitmek istemiyor?”... Niye mi? Size niye olduğunu anlatayım. Çünkü bu ülkede yaptığınızdan çok daha beterini dünyanın geri kalanında yaptınız. Kendi zenginliğinizi ve gücünüzü artırabilmek için pek çok kişinin ülkesinde yaşamasını imkansız hale getirdiniz.”

(BASics 1:14)

Bu makale, geçtiğimiz yüzyıl boyunca Amerikan emperyalizminin Orta Amerika'nın en küçük ülkelerinden El Salvador'u nasıl yağmaladığı, mahvettiği ve orada yaşayan kitleler için nasıl bir cehennem yarattığının altını çizmektedir.

1904-1944: “Kahve Cumhuriyeti”, “Amerikan Tedavisi” ve La Matanza

THE BIG STICK IN THE CARIBBEAN SEA

1904 yılında Amerikan başkanı Theodore Roosevelt dünyaya, Amerika'nın Latin Amerika'da uluslararası polis gücü kullanma "hakkı" olduğunu ilan etti. Bu utanmaz açıklama Amerika'ya rakip güçlere, askeri varlıklarını Amerika'nın kendi "arka bahçesi" olarak gördüğü bölgeden çekilmesi için bir uyarı ve Amerikan ordusunun Karayipler, Orta Amerika ve Güney Amerika'nın daha küçük ülkelerindeki "etki alanını genişletmesi" için bir "meşruiyet" kazandırmak anlamına geliyordu. El Salvador kısa bir sürede "Kahve Cumhuriyeti" olarak da bilinen dünyanın en büyük kahve üreticilerinden birisine dönüştü. Bir avuç varlıklı plantasyon sahibi daha da fazla zenginleşmeyi garanti altına alırken milyonlarca Salvadorlu yoksulluğa mahkum edildi.

1904 yılında Amerikan başkanı Theodore Roosevelt dünyaya, Amerika'nın Latin Amerika'da uluslararası polis gücü kullanma "hakkı" olduğunu ilan etti.[i] Bu utanmaz açıklama Amerika'ya rakip güçlere, askeri varlıklarını Amerika'nın kendi "arka bahçesi" olarak gördüğü bölgeden çekilmesi için bir uyarı ve Amerikan ordusunun Karayipler, Orta Amerika ve Güney Amerika'nın

daha küçük ülkelerindeki “etki alanını genişletmesi” için bir “meşruiyet” kazandırmak anlamına geliyordu. Bu durum kısa bir süre içerisinde Amerikalı sermayedarları “Amerika’nın Orta Amerika’ya yapacağı müdahalenin artmasının bölgeye daha fazla barışın ve finansal stabilitenin tesis edilmesine yardımcı olacağına inandırdı.”[ii]

El Salvador kısa bir sürede “Kahve Cumhuriyeti” olarak da bilinen dünyanın en büyük kahve üreticilerinden birisine dönüştü. Bir avuç varlıklı plantasyon sahibi daha da fazla zenginleşmeyi garanti altına alırken milyonlarca Salvadorlu yoksulluğa mahkum edildi. Bu sürece “Amerikan Tedavisi adı verildi, borç, disiplin ve ithalattan oluşan üç bölümlük bir formül”. Binlerce köylü yerlerinden edildi kahve plantasyonlarında çalışmaya zorlandı, burada sadece şirketin dükkanında kullanabilecekleri geçici senetler ve günlük iki fasulyeden oluşan tacolar yiyebiliyorlardı.[iii]

1920’li yıllara gelindiğinde uluslararası kahve fiyatlarının düşmesi ve büyük plantasyon sahiplerinin maaşları daha da dibe çekmesi ve köylülerin daha fazla arazisine el koyması üzerine El Salvador’da protestolar büyüdü.

Hükümetin köylü grevine cevabı nüfusun %4’üne tekabül eden 30.000 kişiyi bir haftada katletmek oldu, buna *la Matanza* denildi. [iv] Amerika ve Kanada, Salvador hükümetine yardım için savaş gemileri gönderdiler.[v] Savaş gemilerinin kullanılmasına gerek kalmadı çünkü El Salvador ordusu isyanları ezmeyi başardı. Katliamı takip eden süreçte ülke çapında korkunç bir baskı başladı ve Maximilano Hernandez Martinez’in 12 yıllık rejimi boyunca da devam etti. Martinez bir Amerikan kuklası ve açık bir faşist sempatanıydı.[vi]

1944-1979: Amerikan Destekli Darbe, Katliamlar ve Baskılar

30 Temmuz 1975'de yaşanan üniversite katliamını anlatan başlık: "Güvenlik Güçleri Öğrencileri Katletti" diyor. Fotoğraf: Zinn Education Project

1944 yılında yaşanan bir dizi protesto ve grev baharda hükümeti iktidardan düşürdü ve Hernandez Martinez'i de sürgüne yolladı. Birkaç ay sonra eski polis şefi ve albay olan Osmin Aguirre y Salinas ordu destekli bir darbe yaparak emek hareketleri, öğrenci hareketleri ve sivil siyasi partileri kanlı bir şekilde bastırdı.[vii] Aguirre y Salinas'ın rejimi "Amerika tarafından anında tanınarak meşruiyet kazandı."[viii]

Uluslararası alanda 1950'li yılların başlangıcı Amerika ve Sovyetler Birliği arasında bilinen "Soğuk Savaş" ortamında şekilleniyordu.[ix] Şiddet dolu anti-komünizm Amerikan küresel politikasının temel taşı oldu. El Salvador'da bu on yıllar askeri darbe ve varlıklı plantasyon sahiplerinin domine ettiği bir ekonomiye sahne oldu, bunların her ikisi de Amerika'yla ilişkiliydi.

1954 yılında Dwight D. Eisenhower başkanlığında Amerika, Guatemala'nın solcu başkanına karşı bir darbe tertiplenmesini destekliyordu. El Salvador hükümeti Amerika'ya sonuna kadar bağlı olarak Orta Amerika Ülkeleri Birliğinde anti-komünist bir antlaşmayı ortaya koydu, Guatemala'yı izole etti ve organizasyondan çıkmaya zorladı böylece Amerikan destekli darbenin yolu da açılmış oldu.[x][xi]

1960 yılında Amerikan destekli Salvador cuntası (askeriye ve sivil liderlerden oluşan yönetici gruplar) bir seçim vaadinde bulundular. Aylar sonra gelen bir sağcı karşı-darbe cuntayı seçimlerden önce dağıttı ve iktidarı ele geçirdi. Bu karşı-darbe Amerika tarafından kolaylaştırılmış ve zaten kısa süre içerisinde de gayrimeşru rejim Amerika tarafından tanınmıştı. [xii]

1970'ler boyunca yükselerek süren protestolara hükümetin yanıtı korkunç bir baskı dalgası oldu. Hükümetin bu dönem yaptığı katliamlar arasında 1975 yılında bir güzellik yarışmasını protesto eden öğrencilere polisin ateş açarak düzinelercesini öldürmesi ve düzinelercesini de "kaybetmesi"; 1977 yılında San Salvador meydanının seçimlerdeki hileleri protesto etmek için barışçıl bir şekilde toplanan on binlerce insana askeriye'nin müdahalesi ile 200 kişinin öldürülmesi ve yüzlercesinin daha yaralanması vardı[xiii]. Bunlara ek olarak CIA ve Amerikan ordusunun desteklediği, eğittiği hatta hedef listeleri temin ettiği sağcı ölüm mangalarının yüzlerce solcu muhalifi "kaybetmesi" de vardı.[xiv]

1979 Ekiminde Amerika destekli başka bir darbe iktidara yeni bir cuntayı getirdi. Jimmy Carter başkanlığında Amerika cuntayı anında tanıdı. San Salvador ve diğer şehirlerdeki protestoculara yönelik ölümcül bir baskı dalgası başladı. Bu sırada ülkeye inanılmaz boyutlarda Amerikan fonları akıyordu.[xv]

1980-1992: İç Savaş, Ölüm Mangaları, Soykırım ve Nüfusun Azaltılması

Başpiskopos Romero'nun öldürülmesiyle beraber İç Savaş patlak verdi. Amerika'ya karşı savaşan gerillaları Amerika'nın emperyalist rakibi Sovyetler Birliği destekliyordu. 11 Aralık 1981 günü Amerika'da eğitilmiş bir tabur El Mozote köyüne girdi, görünüşte gerilla arıyorlardı. Hiç bulamadılar ama buna rağmen çocuklarda dahil 800'ü aşkın sivili katlettiler.

1980 yılının Mart ayında başkan Carter'a, El Salvador ordusuna desteğini çekmesi çağrısı yapan Başpiskopos Oscar Romero hastane şapelinde yaptığı Pazar ayininde kurşunlanarak öldürüldü. Hedefteki muhalif liderlerin ve protestocuların katledilmeleri giderek daha da yoğunlaştı. Hükümet "tarımsal toprak reformu" adı altında kırsal bölgelerde soykırımcı bir kampanya örgütlemeye girişti. Sovyetler Birliği ve Küba destekli birkaç farklı gerilla grubu Farabundo Marti Ulusal Kurtuluş Cephesi'ni (FMLN) kurdu, bu güç Amerika destekli hükümete karşı savaşın temel gücü olmuştu. İç Savaş patlak verdi.

1980 yılından 1990'ların başlarına kadar Amerika, El Salvador hükümetine 6 milyar dolara yakın askeri yardım gönderdi. El Salvador ordusu 1979 yılında 7000 kişiden 1986 yılında 53.000 kişiye çıkmıştı. Buna ek olarak en az 11.000 kişilik bir karşı devrimci milis gücü vardı, bunlar Maximiliano Hernandez Martinez Anti Komünist Bölüğü gibi ölüm mangalarında

örgütleniyorlardı[xvi]. Amerika bu süreçte, Arjantin, Şili ve İsrail gibi müttefikleri aracılığıyla [xvii] da El Salvador ordusunu desteklemeyi sürdürürken faşist siyasi partilere de 2.2 milyon dolarlık destek paketleri göndererek iktidardaki pozisyonlarını sıkılaştırmalarını sağlamaya çalıştı.[xviii]

Amerika güdümündeki savaşta soykırımcı baskının ana hedefi kırsaldaki El Salvadorlu yoksul çiftçilerdi. 1981 Aralık'ında Atlacatl Taburu, Salvador ordusunun elit bir müfrezesi El Mozote kasabasında korkunç bir katliam gerçekleştirdi. Bölge sakinleri gece yarısı evlerinden toplandılar ve 11 Aralıkta katledildiler. Atlacatl Taburu yüzlerce silahsız erkek, kadın ve çocuğu sakatladı, vurdu, tecavüz etti. Kurbanların yarıya yakınının 10 yaşın altında olduğuna inanılıyordu. O gün tahmin edilen ölü sayısı ise 200 ila 1000 arasında.[xix] Tabur, "kilisede bir adamın kafasını kestikten sonra bir çocuğu süngüledi ve bütün bir şekilde aileleri katletti."[xx]

Atlacatl Taburu, Amerikan ordusu tarafından Georgia'da Benning Kalesinde özel olarak eğitilmişti ve "Amerikan ordusunun San Salvador'daki gururu" olarak değerlendiriliyordu.[xxi]

El Salvador'un kırsal tarım alanları, neredeyse ufak bir eyaletin boyutu kadar olan bu küçük ülke Batı yerküresinin tarihindeki en uzatılmış ve yoğun bombardımandan geçiriliyordu. Hava kuvvetleri napalm ve fosfor gazı kullanarak çiftlikleri ve ormanları yok ediyor, toprağı zehirleyerek sezonlar boyunca kullanılamaz hale getiriyordu. Ordu kırsala doğru ilerledikçe bütün çiftlik komünitelerini yakıyor ve çiftlik hayvanlarını katlediyordu.[xxii][xxiii]

İç Savaşı bitiren antlaşmanın imzalandığı 1992 yılında bir milyona yakın Salvadorlu evlerinden uzaklaştırılmışlardı.[xxiv] Nüfusun 1/3'ü ya ülkeyi terk etmişti ya da ülke içerisinde yerini değiştirmek zorunda kalmıştı. [xxv]Ülkenin büyük çoğunluğu harabeye dönmüştü. Ve de Amerika'nın desteklediği, eğittiği ve finanse ettiği hükümet güçleri eliyle 75.000 bin sivil öldürülmüştü.[xxvi]

1992-Günümüz: Katlanan Ekolojik, Sosyal ve Ekonomik Felaketler

On yıllarca süren aşırı kahve üretimi ve iç savaş boyunca hükümet katliamları El Salvador'un tarım alanlarını kurutmuş ve kalan suyla toprağın büyük çoğunluğunu zehirlemişti. 1960'tan bu yana ülkedeki ormanların %85'i yok olmuş ve ülkenin gıda üretimine uygun alanlarının %50'si

artık üretime uygun olmayan bir hale gelmişti.[xxvii] Bütün bir ülke çölleşme tehlikesiyle karşı karşıya. El Salvador çok katmanlı bir su, atık ve kaynaklara ulaşım sorunu yaşıyor; 6.4 milyonluk nüfusun dörtte biri kaynaklara eşit bir şekilde erişemiyor ve ülkede yüzeydeki suyun %90'ı kirlenmiş vaziyette. Kırsalda yaşayan en az 600.000 kişinin suya erişimi yok ve yüz binlerce kişinin erişimi de kısıtlı.[xxviii]

Orta Amerika'nın bütününde olduğu gibi çevresel yıkım ülkeyi doğal afetlerden gelen hasarlara çok daha hassas kılıyor. Volkan patlamaları, depremler, kasırgalar ve şiddetli yağmurlara bağlı toprak kaymaları çok yoğun hasarlara neden oluyor. 2020'nin sonlarında ülkeyi vuran iki kasırga pek çok köyü olduğu gibi yok etti. Yoksullukla mücadele örgütü Oxfam'a göre El Salvador ve diğer Orta Amerika ülkelerinde bu kasırgalar nedeniyle 800.000 kişi hala evsiz. [xxix]

2006 yılında El Salvador, Amerikan tahakkümünün olduğu; Dominik Cumhuriyeti-Orta Amerika Serbest Ticaret Antlaşmasına (CAFTA-DR) dahil oldu. Amaç üye ülkelerin ekonomisinin "yeniden düzenlenmesi"ni hızlandırmaktı.[xxx] Bu durum zaten inanılmaz zayıflamış olan iç pazara inanılmaz bir Amerikan zirai ve endüstri ürünü akışı yarattı ve iç pazarı özellikle de çiftçiliği zayıflattı. Yarıküreyle İlişkiler Konseyi'nin raporuna göre CAFTA-DR antlaşmasının bir sonucu da küçük ölçekli çiftçilerin pek çoğunun yok olması ve bunun sonucu olarak ülkedeki "gıda güvensizliğinin" (açlık ve kıtlık) daha da fazla artması sonucu El Salvador kırsalından şehirlere daha fazla göç yaşandı.[xxxi] Ve bu insanların çoğu hayatta kalabilmek için Amerika'ya göç etmeye çalışıyorlar. CAFTA-DR antlaşmasının bir sonucu olan çevresel deregülasyon ise Amerika merkezli madencilik şirketlerinin ve diğer emperyalist ülkelerin "altın hücumuna" [xxxii] neden oldu ve bu madencilik faaliyetleri dağlık bölgeleri daha da fazla zehirledi.

El Salvador'daki kitleler bunların yanı sıra birde veba gibi yayılan çeteler ve polis/ordu arasındaki, bazen ikisinin beraber yürüttüğü şiddetten paylarını alıyorlar. Ülke dünyadaki en yüksek cinayet oranlarından birisine sahip ve bu şiddet ülke insanlarının göçlerinde büyük bir paya sahip.[xxxiii] Ancak çok nadir olarak bahsedilen şey El Salvadorlu çetelerin şiddetinin köklerinin Amerika'dan geldiği. 1980'ler boyunca Amerika destekli terörden kaçan yüzbinlerce El Salvadorlu Los Angeles'ın varoşlarına yerleşti, burada çoğu gençler çeteler oluşturdular.

1990’larda bu gençlerin çoğu El Salvador’a geri gönderildi. 1996 yılında Bill Clinton tarafından imzalanan yasa ile hükümetin minör suçlardan hükümlü legal göçmenlerde dahil bir sürü insanı sınır dışı etmesi kolaylaştı[xxxiv]. Sınır dışı edilen gençlerin kimileri polis/ordu şiddeti ve yoksulluğun dört gezdiği El Salvador şehirlerine çete üyeliklerini ve kültürlerini yanlarında götürdüler.

Şimdi kendinize şunu sorun insanlar kendi çocuklarının yaşamlarını riske atıp kıtalar geçerek neden göç etmeye çalışıyorlar?

[i] Theodore Roosevelt’s Corollary to the Monroe Doctrine, OurDocuments.gov

[ii] “Empire, Public Goods, and the Roosevelt Corollary,” Kris James Mitchener, The Journal of Economic History

[iii] Coffeeland: One Man’s Dark Empire and the Making of Our Favorite Drug, Augustine Sedgewick

[iv] January 22, 1932: La Matanza (“The Massacre”) Begins in El Salvador, Zinn History Project

[v] “Unintended Consequences: U.S. Military Interference in El Salvador,” Blake Bergstrom, James Madison University

[vi] Hernández Martínez, Maximiliano, Our Campaigns

[vii] Latin American Election Statistics, El Salvador; University of California, San Diego, Collections

[viii] A Century of U.S. Domination Created the Immigration Crisis, Mark Tseng-Putterman,

<https://medium.com/s/story/timeline-us-intervention-central-america-a9bea9ebc148>

[ix] 1917 yılından 1950’li yılların ortalarına kadar Sovyetler Birliği dünyanın ilk sosyalist ülkesiydi ve insanlık için muazzam ilerlemeler kaydetti. Ancak Joseph Stalin’in 1953 yılındaki ölümüyle beraber kapitalizm Sovyetler Birliğinde restore edildi. 1970’li yılların sonuna gelindiğinde Sovyetler Birliği kapitalist-emperyalist bir güç haline gelmiş ve Amerika ile küresel dominasyon üzerinden gerici bir rekabetin içerisine hapsolmuştu. Sovyetler Birliği 1991 yılında da çöktü. O dönemde El Salvador’da dahil bölgedeki hareketler büyük ölçüde Sovyetler Birliği’nin siyasi vizyonundan etkileniyorlardı.

[x] Bergstrom, page 21

[xi] Dwight D. Eisenhower, Mandate for Change, pgs. 421-426

[xii] U.S. Department of State, Office of the Historian

[xiii] El Salvador: Uprising, NACLA Report, September 25, 2007

[xiv] History of El Salvador, Teaching Central America

[xv] Mass Atrocity Endings, El Salvador, Tufts University Case Studies

[xvi] "Rightist Death Squad Kills Four in El Salvador," New York Times, October 8, 1983

[xvii] American Crime Case #38: 1980-1992 - The U.S. Back's El Salvador's Death Squad Government, Revolution, July 9, 2018

[xviii] "CIA Said to Aid Salvador Parties," New York Times, May 12, 1984

[xix] December 11, 1981: El Mozote Massacre in El Salvador, Zinn History Project

[xx] A.g.e

[xxi] "How U.S. Actions Helped Hide Salvador Human Rights Abuses," New York Times, March 21, 1983

[xxii] A.g.e

[xxiii] 1983 yılının Aralık ayında ölüm mangaları her hafta yüzlerce kişiyi öldürürken Amerika'nın Başkan Yardımcısı George Bush El Salvador'u ziyaret ederek hükümet karşıtı güçlerle mücadeleyi desteklediğini ifade eden açıklamalar yaptı ve üst düzey hükümet yetkilileriyle görüştü. Bunlar arasında Amerika'da eğitilmiş bir istihbarat uzmanı olan Roberto d'Aubuisson da vardı. Bush bazı kamuoyuna yönelik açıklamalarında ölüm mangalarını desteklemediğini söylese de gerçekte Amerika destekli ölüm mangaları kan dolu faaliyetlerine dokuz yıl daha devam ettiler.

[xxiv] The Pacification of Central America, James Dunkerley, Institute of Latin American Studies

[xxv] Destruction of a Way of Life, El Salvador Watch, November 1997

[xxvi] . El Salvador, Center for Justice and Accountability

[xxvii] Destruction of a Way of Life, El Salvador Watch, November 1997

[xxviii] "Once Lush, El Salvador is Now Dangerously Close to Running Dry," National Geographic, November 2, 2018

[xxix] TPS Can Promote Stability and Recovery for Central American Countries Hit by Recent Hurricanes, Center for American Progress, December 2020

[xxx] he Dominican Republic-Central America-United States Free Trade Agreement (CAFTA-DR), Every
CSRReport.com

[xxxii] CAFTA-DR Governments in Contrast to Small-Scale Owners Parcel Engine of Development, Council on
Hemispheric Affairs

[xxxiii] What “Free Trade” Has Done to Central America, Foreign Policy in Focus

[xxxiiii] “The Real Migration Crisis is in Central America,” Foreign Affairs, April 13, 2021

[xxxv] “Deporting People Made Central America’s Gangs. More Deportation Won’t Help,” Washington Post,
July 20, 2017